

İSTANBUL YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI BEKLENTİ ENDEKSİ

2020 3. ÇEYREK ve 4. ÇEYREK RAPORU

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

İçindekiler Tablosu

1. İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi.....	2
1.1. Amaç.....	2
1.2. Kapsam	2
2. Endeks Hesaplamada Uygulanan Esaslar	3
2.1. Ağırlıklandırma	3
2.2. Bileşik Endeksin Hesaplanması	3
3. Bileşik Endeksin Değerlendirilmesi.....	4
4. Farklı Ölçekli Firmaların Beklentilerinin Değerlendirmesi	5
4.1. Firmaların Ciro Düzeyine göre Beklentileri.....	5
4.2. Firmaların Çalışan Sayısına Göre Ekonomik Beklentileri	6
5. Sektörlere Göre Beklenti	8

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

1. İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası ile İstanbul Ticaret Üniversitesi'nce yürütülmekte olan çalışma kapsamında reel ekonomik beklenti hakkında gösterge niteliğinde bir endeks oluşturulması planlanmıştır. Çalışmada, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı yeminli mali müşavirlere uygulanmak üzere anketler düzenlenmiş ve anketlerden elde edilen sonuçlar neticesinde 'İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi' oluşturulmuştur.

1.1. Amaç

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi, şirketler için bir erken uyarı sistemi oluşturmak, reel ekonomik beklentileri özet şekilde sunacak bir endeks oluşturmak, bunları izlemek ve değerlendirmek, karar alıcı ve uygulayıcılara veri ve bilgi desteği sağlamak amacı ile üretilmektedir.

Elde edilmesi planlanan endeksin altışar aylık periyodlarla yayınlanması kararlaştırılmıştır. Bu doğrultuda içinde bulunulan 3 aylık dönemde mevcut ekonomik durumun saptanması ve gelecek 3 aylık beklentinin elde edilmesi öngörülmektedir.

1.2. Kapsam

Endeks, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odasına kayıtlı olan ve aralarından rastsal olarak seçilen yeminli mali müşavirler tarafından cevaplanan anketlerden elde edilen verilerle hesaplanmaktadır.

Anket Yeminli Mali Müşavirlerin takip etmekte olduğu işletmelerden hareketle sunacağı;

“Ciro beklentisi”, “Stok beklentisi”, “Çalışan sayısı beklentisi”, “Şüpheli alacak beklentisi”, “Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi”, “Öz kaynak beklentisi”, “Yabancı kaynak kullanım beklentisi”, “Faaliyet karı beklentisi”, “Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi” üzerine değerlendirmelerini kapsamaktadır.

Kapsam dâhilinde işletme büyüklükleri Büyük, Orta ve Küçük işletmeler olmak üzere sınıflandırılarak incelenmesi planlanmaktadır. Ayrıca sektörler itibariyle Madencilik ve Enerji, Tekstil, İnşaat, Ticaret, Turizm, İmalat, Finans, Otomotiv, Bilişim, Sağlık, Lojistik ve Taşımacılık, Gıda ve Tarım olmak üzere 13 sektör gruplaması yapılmıştır.

2. Endeks Hesaplamada Uygulanan Esaslar

Endeksin hesaplamasında her bir değişkenin ekonomik beklentilere etkisinin ağırlıkları ve etki yönünün belirlenmesi için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşü, yeminli mali müşavirler arasından rastsal olarak seçilen 304 kişiye yapılan “Uzman Anketi” ile elde edilmiştir.

2.1. Ağırlıklandırma

Uzman Anketlerinin değerlendirilmesi sonucunda elde edilen ağırlıklar;

Endeks Göstergeleri	Etki Yönü	Etki Ağırlığı
Ciro düzeyi	Pozitif	0,279
Faaliyet karı düzeyi	Pozitif	0,172
Çalışan sayısı	Pozitif	0,142
Öz kaynak düzeyi	Pozitif	0,137
Tahakkuk edecek kurumlar vergisi düzeyi	Pozitif	0,030
Şüpheli alacak düzeyi	Negatif	0,130
Yabancı kaynak kullanım durumu	Negatif	0,072
Stok düzeyi	Negatif	0,025
Faaliyet dışı gelir düzeyi	Negatif	0,014

2.2. Bileşik Endeksin Hesaplanması

Anket sonucunda elde edilen verilerle bir dağılım endeksi hesaplanmaktadır. Hesaplamada kullanılan yöntem; pozitif etki eden göstergeler için, artış bekleyen anket katılımcılarının yüzdesi ve değişim beklemeyen katılımcıların yüzdesinin yarısı toplanarak elde edilir. Yani;

$$\frac{\left[("artış" bekleyenlerin sayısı) + \frac{1}{2} ("aynı" kalmasını bekleyenlerin sayısı) \right]}{\text{toplam cevaplanan anket sayısı}} * 100$$

Hesaplaması uygulanır. Endekse negatif etki eden göstergeler için ise azalış bekleyen anket katılımcılarının yüzdesi ve değişim beklemeyen katılımcıların yüzdesinin yarısı toplanarak hesaplanır. Yani;

$$\frac{\left[("azalış" bekleyenlerin sayısı) + \frac{1}{2} ("aynı" kalmasını bekleyenlerin sayısı) \right]}{\text{toplam cevaplanan anket sayısı}} * 100$$

hesaplaması uygulanır.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

3. Bileşik Endeksin Değerlendirilmesi

Yukarıdaki formül hesaplamasına göre; %50 elde edilmesi halinde endekste bir değişiklik olmadığı, %50'nin üstü endekste bir artış olduğu, %50'nin altı endekste bir azalış olduğu sonucuna varılmaktadır.

Bir sonraki üç aylık döneme ilişkin hesaplanan bileşik endeks %50'nin üstünde ise geçen üç aylık döneme göre ekonomide canlanma (genişleme) beklendiğine işaret etmektedir.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odasına kayıtlı olan ve aralarından rastsal olarak seçilen 304 Yeminli Mali Müşavir tarafından cevaplanan anketlerden hareketle 2020 yılı üçüncü ve dördüncü çeyrek dönemi için "İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi" hesaplanmıştır.

	İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi
3. Çeyrek (Temmuz-Eylül)	45.3
4. Çeyrek (Ekim-Aralık)	44.5

Sonuçlarda

- %50 elde edilmesi halinde endekste bir değişiklik olmadığını,
- %50'nin üstü endekste bir artış olduğunu,
- %50'nin altı endekste bir azalış olduğunu işaret etmektedir.

2020 3. çeyrek (Temmuz -Eylül) döneminde bileşik endeks 45.3 değeri ile ekonomik göstergelerde bir önceki döneme göre daralma olacağına işaret etmektedir.

2020 3. çeyrekte (Ekim - Aralık) ise elde edilen 44.5 endeks değeri, daralmanın devam edeceğini göstermektedir.

Alt Göstergeler			
3. Çeyrek (Temmuz-Eylül)		4. Çeyrek (Ekim-Aralık)	
Ciro beklentisi	56.3	Ciro beklentisi	55.0
Stok beklentisi	56.3	Stok beklentisi	54.5
Çalışan sayısı beklentisi	39.9	Çalışan sayısı beklentisi	39.9
Şüpheli alacak beklentisi	29.3	Şüpheli alacak beklentisi	28.1
Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	45.5	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	45.6
Öz kaynak beklentisi	48.5	Öz kaynak beklentisi	49.0
Yabancı kaynak kullanım beklentisi	31.4	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	30.7
Faaliyet karı beklentisi	44.5	Faaliyet karı beklentisi	43.3
Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	57.7	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	56.9

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

4. Farklı Ölçekli Firmaların Beklentilerinin Değerlendirmesi

Firma büyüklüğüne bağlı olarak ekonomik göstergelere ilişkin beklentiler ve ekonomik göstergelere ilişkin hassasiyet farklılaşmaktadır. Ekonomik Beklenti Endeksi hesaplanırken firma büyüklüğüne ilişkin iki ölçü kullanılmıştır. Bunlar; ciro düzeyi ve firmada çalışan sayısıdır. Her iki grup da firma büyüklüğüne ilişkin bilgi vermekle birlikte ekonomik beklentilere ilişkin görüşleri ayrı ayrı incelenmiştir.

4.1. Firmaların ciro düzeyine göre beklentileri

Ciro düzeyi gruplandırmasında üç temel ayırım yapılmıştır. Ayırım, küçük ölçekli; “0-10 Milyon TL”, orta ölçekli; “10-50 Milyon TL”, büyük ölçekli; “50 milyon TL üstü” ciro düzeyine sahip firmalar şeklinde değerlendirilmiştir. Ciro düzeyi büyüklüklerine göre değerlendirilen firmaların beklentileri de farklılaşmaktadır.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi			
Ciro Düzeyi	0-10 Milyon TL	10-50 Milyon TL	50 Milyon TL Üstü
3. Çeyrek (Temmuz-Eylül)	50.5	45.7	43.5
4. Çeyrek (Ekim- Aralık)	46.0	44.1	44.6

2020 3. çeyrekteki beklentiler incelendiğinde, Küçük ölçeklerdeki firmalarda 50.5 endeks değeri ile 50 baz puanının üzerinde olduğu görülmektedir. Orta ölçekli ve büyük ölçekli işletmeler ise 50 baz puanının altında değer almışlardır. Ciro düzeyine göre orta ve büyük ölçekli işletmelerde 2020 yılının üçüncü çeyreğinde daralmaya yönelik bir beklentinin olduğu görülmektedir.

2020 4. çeyrek beklentileri incelendiğinde ciro düzeyine göre küçük, orta ve büyük ölçekli işletmelerde daralma beklentisi olduğu görülmektedir.

	Alt Göstergeler	0-10 Milyon TL	10-50 Milyon TL	50 Milyon TL Üstü
3. Çeyrek (Temmuz-Eylül)	Ciro beklentisi	64.7	56.5	53.4
	Stok beklentisi	47.1	57.7	53.5
	Çalışan sayısı beklentisi	44.4	36.2	37.8
	Şüpheli alacak beklentisi	35.3	32.4	24.8
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	52.8	48.6	41.8
	Öz kaynak beklentisi	47.1	50.0	47.0
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	32.4	33.3	34.3
	Faaliyet karı beklentisi	52.8	44.2	44.8
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	63.9	55.8	57.5
4. Çeyrek (Ekim- Aralık)	Ciro beklentisi	52.9	55.1	55.2
	Stok beklentisi	58.8	50.0	52.2
	Çalışan sayısı beklentisi	41.7	36.2	39.1
	Şüpheli alacak beklentisi	26.5	33.1	24.3
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	47.2	47.8	44.8
	Öz kaynak beklentisi	50.0	49.3	49.6
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	41.7	30.6	32.9
	Faaliyet karı beklentisi	47.2	39.9	46.1
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	69.4	55.1	54.9

4.2. Firmaların çalışan sayısına göre beklentileri

Firmalar “Çalışan sayısı”na göre üç temel gruba ayrılmıştır. Gruplandırma, küçük ölçekli; “50 kişiden az”, orta ölçekli; “50-250 kişi”, büyük ölçekli; “250 kişiden fazla” çalışana sahip firmalar olarak değerlendirilmiştir.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi			
Çalışan Sayısı	50 Kişiden Az	50 – 250 Kişi	250 Kişiden Fazla
3. Çeyrek (Temmuz-Eylül)	49.9	42.5	42.2
4. Çeyrek (Ekim- Aralık)	49.3	41.0	44.2

2020 3. ve 4. çeyrek verileri incelendiğinde, her iki çeyrek için de küçük, orta ve büyük ölçekli firmalarda daralma beklentisinin olduğu görülmektedir.

	Alt Göstergeler	50 Kişiden Az	50 – 250 Kişi	250 Kişiden Fazla
3. Çeyrek (Temmuz-Eylül)	Ciro beklentisi	64.7	52.9	48.4
	Stok beklentisi	58.7	57.1	51.6
	Çalışan sayısı beklentisi	44.6	35.5	39.3
	Şüpheli alacak beklentisi	30.6	27.7	27.4
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	51.1	45.1	37.1
	Öz kaynak beklentisi	52.2	45.1	49.2
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	30.3	29.5	35.5
	Faaliyet karı beklentisi	48.9	42.1	41.1
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	56.2	57.9	58.1
4. Çeyrek (Ekim- Aralık)	Ciro beklentisi	62.4	50	54.1
	Stok beklentisi	58.6	55	49.2
	Çalışan sayısı beklentisi	45.7	34.3	41
	Şüpheli alacak beklentisi	27.5	29.6	25.0
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	51.1	44.3	41.1
	Öz kaynak beklentisi	52.7	45	51.6
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	31.7	28.3	33.9
	Faaliyet karı beklentisi	49.5	38.5	42.7
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	57.2	57	54.1

5. Sektörlere Göre Beklenti

Ekonomik beklenti endeksinde ilk başta 8 farklı sektör esas alınarak incelenmiştir. 2019 3.çeyrek ve 4. Çeyrek döneminde ise Bilişim, Sağlık ve Lojistik ve Taşımacılık sektörleri eklenerek toplam sektör sayısı 11 olmuştur. 2020 3. Ve 4. Çeyrek döneminde ise Gıda ve Tarım sektörleri anketlerimize eklenmiştir.

3. çeyrek için en yüksek endeks değeri “Gıda” alanında gerçekleşmiştir. 4. çeyrekte en yüksek canlanma beklenen sektör ise 67.6 endeks değeri ile yine “Gıda” sektörüdür.

3. ve 4. Çeyrekler incelendiğinde “Madencilik ve Enerji”, “Bilişim”, “Sağlık”, “Lojistik ve Taşımacılık” ve “Gıda” sektörlerinde beklendiği görülmüştür.

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi

İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Beklenti Endeksi		
Sektör	3. Çeyrek (Temmuz-Eylül)	4. Çeyrek (Ekim-Aralık)
Madencilik ve Enerji	51.0	52.5
Tekstil	41.1	42.7
Ticaret	43.3	43.8
İnşaat	39.8	31.9
Turizm	32.5	25.9
İmalat	47.3	48.4
Finans	29.7	36.1
Otomotiv	43.8	40.8
Bilişim	56.9	55.3
Sağlık	60.6	61.9
Lojistik ve Taşımacılık	51.9	52.3
Gıda	66.5	67.6
Tarım	26.7	27.3

	Alt Göstergeler	Madencilik ve Enerji	Tekstil	Ticaret	İnşaat	Turizm	İmalat	Finans	Otomotiv	Bilişim	Sağlık	Lojistik ve Taşımacılık	Gıda	Tarım
3. Çeyrek (Temmuz – Eylül)	Ciro beklentisi	65.4	48.6	54.4	50.0	37.5	60.0	40.9	45.8	70.8	81.8	68.8	80.0	27.8
	Stok beklentisi	42.3	61.4	52.9	62.2	71.1	52.7	63.6	66.7	40.9	54.5	63.2	42.5	55.6
	Çalışan sayısı beklentisi	46.2	37.5	44.3	34.2	25.0	46.4	18.2	29.2	41.7	50.0	43.8	57.5	22.2
	Şüpheli alacak beklentisi	34.6	29.2	28.6	25.0	29.5	22.7	18.2	37.5	50.0	40.9	29.2	40.0	16.7
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	42.3	40.3	40.3	34.6	20.8	48.2	36.4	41.7	62.5	68.2	62.5	80.0	27.8
	Öz kaynak beklentisi	50.0	43.1	44.3	47.4	33.3	49.1	27.3	58.3	62.5	50.0	52.1	75.0	44.4
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	26.9	37.5	26.4	32.4	23.9	35.5	18.2	33.3	25.0	36.4	28.3	42.5	22.2
	Faaliyet karı beklentisi	57.7	36.1	40.0	32.1	29.2	47.2	27.3	45.8	62.5	68.2	54.2	77.5	16.7
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	50.0	62.5	51.5	60.8	67.4	58.2	63.6	54.2	54.2	54.5	56.3	50.0	61.1
4. Çeyrek (Ekim – Aralık)	Ciro beklentisi	69.2	54.2	55.9	37.2	27.1	61.8	45.0	41.7	61.5	81.8	70.8	80.0	27.8
	Stok beklentisi	42.3	50.0	54.3	59.2	68.4	54.5	59.1	66.7	41.7	54.5	60.5	40.0	61.1
	Çalışan sayısı beklentisi	42.3	38.9	44.3	30.3	18.8	46.4	27.3	20.8	46.2	54.5	47.9	60.0	27.8
	Şüpheli alacak beklentisi	34.6	30.6	28.6	15.8	25.0	23.1	18.2	37.5	50.0	45.5	25.0	42.5	16.7
	Tahakkuk edecek kurumlar vergisi beklentisi	46.2	43.1	37.5	24.4	14.6	53.6	50.0	41.7	65.4	68.2	60.4	82.5	27.8
	Öz kaynak beklentisi	53.8	44.4	44.3	43.6	27.1	52.7	36.4	59.1	57.7	50.0	56.3	75.0	44.4
	Yabancı kaynak kullanım beklentisi	30.8	33.3	30.6	25.7	28.3	31.5	22.7	33.3	30.8	36.4	29.2	42.1	18.8
	Faaliyet karı beklentisi	57.7	36.1	38.9	24.4	20.8	48.2	40.9	41.7	65.4	68.2	50.0	80.0	16.7
	Faaliyet dışı gelir düzeyi beklentisi	50.0	60.0	55.9	64.9	69.6	56.4	50.0	54.2	50.0	54.5	52.1	47.5	55.6